Drugie stwierdzenie świstunki iberyjskiej *Phylloscopus ibericus* w Polsce

Rano 15.05.2012 w okolicach Budników powyżej Kowar, w Karkonoszach Wschodnich, stwierdziłam śpiewającego samca świstunki iberyjskiej *Phylloscopus ibericus*. Ptak odzywał się charakterystycznym, typowym dla tego gatunku śpiewem i na tej podstawie został zidentyfikowany (Collinson & Melling 2008). Ptak był przeze mnie obserwowany na tym samym stanowisku również w dniach 18. i 23.05.2012, a przez innych, powiadomionych przeze mnie obserwatorów, wielokrotnie aż do 4.06.2012 (Komisja Faunistyczna 2013). Ptak przebywał w strefie regla górnego na wys. ok. 1050 m n.p.m., na skraju przerzedzonego młodego lasu świerkowego, bezpośrednio przy szlaku turystycznym. Generalnie był niepłochliwy i obserwowano go z odległości 3–5 m. Przemieszczał się w gałęziach niższych drzew i krzewów, cały czas intensywnie śpiewając i żerując.

Ptak wielkością i sylwetką przypominał pierwiosnka *Ph. collybita*, był ubarwiony brązowawo z jaśniejszymi bokami ciała i brzuchem, nad okiem przebiegała wyraźna, żółtozielonawa brew, nogi były ciemno ubarwione. Samiec odzywał się typowym dla gatunku śpiewem (ang. „*advertising song*" wg Collinson & Melling 2008). Pojedyncza zwrotka trwała ok. 2 sek., zaś przerwy między zwrotkami ok. 7–8 sek. Zwrotki były identyczne, niekiedy tylko niedokończone, pierwsze 3–4 sylaby zbliżone były do sylab wydawanych przez pierwiosnka, następnie miał miejsce jeden, krótki i niższy dźwięk, jakby zająknięcie, po którym następował krótki ostry trel, kończący piosenkę.

Fot. 1. Samiec świstunki iberyjskiej *Phylloscopus ibericus*, Karkonosze, maj 2012 (fot. J. Lontkowski) – *Iberian Chiffchaff, Karkonosze Mts, May 2012*

Ptak został sfotografowany a jego śpiew nagrany. Obserwacja została zaakceptowana przez Komisję Faunistyczną jako drugie stwierdzenie tego gatunku w Polsce. Pierwsze miało miejsce 20.06.2005 w Łodzi (Faber 2008).

Świstunka iberyjska była uważana dawniej za podgatunek pierwiosnka *Ph. collybita brehmii* i stosunkowo niedawno została wyodrębniona jako osobny gatunek (początkowo jako *Ph. brehmii*) ze względu na odmienny śpiew oraz różnice morfologiczne i genetyczne (Clement & Helbig 1998, BOU 1999).

Areał lęgowy gatunku jest ograniczony do Półwyspu Iberyjskiego oraz północno-zachodniej Afryki: wybrzeży Maroka, Algierii i Tunezji. Najbardziej zwarty areał występuje w północnej i zachodniej części Półwyspu Iberyjskiego, na pozostałym obszarze gatunek gnieździ się na bardziej rozproszonych stanowiskach. W Pirenejach, po obu stronach granicy hiszpańsko-francuskiej, areał lęgowy świstunki iberyjskiej pokrywa się z obszarem występowania pierwiosnka i tutaj osiąga swoją północną granicę (Collinson & Melling 2008). Gniazduje w lasach liściastych i mieszanych w niższych położeniach górskich (Svensson et al. 2009).

Świstunka iberyjska pojawia się głównie w Europie Zachodniej. Stwierdzono ją 27 razy w Wielkiej Brytanii (Hudson & Rarities Committee 2012) i 29 razy w Holandii (Osaa et al. 2012), ale zalatuje nawet do Skandynawii, m.in. do Finlandii, Szwecji i Norwegii (www.tarsiger.com, www.netfulg.dk). W Niemczech odnotowano ją 14 razy (Deutsche Avifaunistische Kommision 2012), a 1.07.1992 widziano ją po czeskiej stronie Karkonoszy (Flousek 1996), niedaleko od miejsca niniejszej obserwacji.

Summary: Second record of the Iberian Chiffchaff *Phylloscopus ibericus* in Poland. On 15.05.2012, a singing male of the Iberian Chiffchaff was observred in eastern part of Karkonosze Mountains near Kowary. The bird stayed there until 6.06.2012. A description of the bird is given and occurrence in Europe discussed. The first record for Poland was in June 2005. This observation has been accepted by the Polish Avifaunistic Commission.

Literatura

British Ornithologists' Union (BOU). 1999. Records Committee: 25th Report (October 1998). Ibis 141: 175–180.

Clement P., Helbig A.J. 1998. Taxonomy and identification of Chiffchaffs in the Western Palearctic. Brit. Birds 91: 361–376.

Collinson M.J., Melling T. 2008. Identification of vagrant Iberian Chiffchaffs – pointers, pitfalls and problem birds. Brit. Birds 101: 174–188.

Deutsche Avifaunistische Kommission 2012. Seltene Vogelarten in Deutschland 2010. Dachverband Deutscher Avifaunisten, Münster.

Faber M. 2008. Pierwsze stwierdzenie świstunki iberyjskiej *Phylloscopus ibericus* w Polsce oraz jej identyfikacja. Not. Orn. 49: 116–128.

Flousek J. 1996. Budníček iberský *Phylloscopus brehmii* (Homeyer 1871), v České republice. Sylvia 32: 55–60.

Hudson N. and the Rarities Committee. 2012. Report on rare birds in Great Britain in 2011. Brit. Birds 105: 556–625.

Osaa A. Groenendijk D, Berlin M. & CDNA 2012. Rare birds in the Netherlands in 2011. Dutch Birding 34: 349–377.

Svensson L., Mullarney K., Zetterström D. 2009. Collins Field Guide. HarperCollins Publishers, London.

Bożena Gramsz
Muzeum Przyrodnicze
Wolności 268, 58-560 Jelenia Góra
bozena.gramsz@gmail.com